

**Trumpov „Sporazum
stoljeća“: Historijska preteča**

Lawrence Davidson

Trumpov „Sporazum stoljeća“: Historijska preteča

Lawrence Davidson

West Chester University, Pennsylvania

Mirovni plan predsjednika Trumpa za rješavanje palestinsko-izraelskog konflikta, ili barem ekonomski aspekt istoga, razmatran je na sastanku u Bahrainu, održanom 25. i 26. juna. Plan kojeg eufemistično nazivaju „Od mira do prosperiteta“ i „Sporazum stoljeća“ se često, mada pogrešno, poredi sa „Maršalovim planom za Palestine“. Baziran je na pretpostavci da novac, tj. nekih 50 milijardi dolara može nagovoriti Palestine na predaju – tj. da predaju svoje pravo na vlastito tlo kao i pravo povratka za 7.5 miliona Palestinaca koji su bili prisiljeni na egzil. Nakon predaje, prema planu, „ambiciozni, ostvarivi... okvir za obećavajuću budućnost za palestinski narod i regiju“ će početi sa realizacijom. Neobjašnjeno je kako će ova idealizirana budućnost biti

integrirana u aparthejd i Bantustan sistem kontrole koji sačinjava „činjeničnu stvarnost“ izraelske vlade.

Ovaj djelić pozlaćenog mamca je osmišljen od strane „višeg savjetnika Bijele kuće“, Jareda Kushnera, predsjednikovog zeta, te Jasona Greenblatta, glavnog odvjetnika Trump organizacije i sadašnjeg američkog veleposlanika za međunarodne pregovore; te Davida Friedmana, predsjednikovog savjetnika za finansijska pitanja koji je postavljen za američkog ambasadora u Izraelu. Svi ovi ljudi, cionističke pristalice izraelskog ekspanzionizma su nekvalifikovani za svoje sadašnje pozicije. Nije iznenađujuće da je izraelska vlada pozdravila ove napore. Premijer Benjamin Netanyahu je rekao da bi „poslušao američki plan i da bi bio spreman da otvoreno razgovara o njemu.“ Sa druge strane, palestinski lider Zapada, Mahmoud Abass, koji bojkotira bahreinski sastanak, izjavio je: „Sve dok ne postoji političko rješenje, mi ne možemo da se se složimo ni sa jednim ekonomskim rješenjem“.

Nema sumnje da su neki Palestinci nezadovoljni sa Abbasovim stavom: možda biznismeni, neplaćene birokrate, te dio isfrustrirane srednje staleži, koji će biti uistinu primamljeni svim tim obećanjima o novcu. To su ljudi koji, nakon stoljeća borbe, ne vide nikakvu nadu u pravednom političkom razrješavanju sukoba. Ipak, oni koji padnu u iskušenje trebali bi najprije razmotriti ove činjenice: Sve te milijarde dolara su, još uvijek, hipotetičke. Novac nije u banci, takoreći. Te je pitanje kako će Trump doći do tih novaca. Stoga, za sve one koji su spremni da trampaju pravdu za dolare, malo je prerano za upuštanje u tu pustolovinu. Postoji preovladavajuće mišljenje među Trumpovim krugom koji sastavlja njegov plan da su Palestinci nesposobni da sami vode predložene programe. Vode se kao previše korumpirani, ili okaljani terorističkim korijenima, te je nemoguće vjerovati im. Stoga, ostaje pitanje ko će biti na čelu ovih napora (Izraelci)? Američki cionisti? Bilo ko drugi ko će se zalagati za palestinske interese? Odgovor na ovo pitanje još nismo dobili. Kada je riječ o ovom pitanju, treba imati na umu da su Izraelci izmislili cijelu nauku kada je riječ o oduzimanju resursa iz palestinskih ruku. Malo je vjerovatno da će ikada prestati. Prikupljanje novca za Trumpov plan je u konkurenciji sa UN-ovim naporima da prikupi 1.2 milijardu dolara za UNRWA, agenciju koja podržava programe za palestinske izbjeglice. To se dešava gotovo u isto vrijeme kao i sastanak u Bahreinu. Ako Trumpov plan upali, moguće je da će nastati pritisci da se UNRWA zauvijek ugasi.

Da li je ovo uistinu pošten prijedlog pružanja šanse Palestincima. Historija „trećeg svijeta“ i razvojnih napora koji su sponzorirani i provedeni od strane sila „prvog svijeta“, bilo da su to zapadne vlade ili institucije poput IMF-a, većinom se pokazala kao neuspješna. Ne postoji razlog da vjerujemo da će Trumpov plan kotirati išta bolje. Iako će ovi problematični ekonomski napori najvjerojatnije propasti, politički uslovi koji će sigurno doći uz taj program pomoći će vrlo moguće zahtijevati momentalni prekid svih anti-cionističkih aktivnosti, uključujući i relativno uspješan bojkot Izraela koji se trenutno odvija.

Preteča

Možda se čini iznenađujuće, ali ovo nije prvi put da se putem finansijske ucjene pokušava osigurati saradnja sa Arapima.

Postoji historijska preteča Trumpovog „Sporazuma stoljeća“, opisana u mojoj knjizi, Američka Palestina. Ovako se to nekada odvijalo:

Još 1942. godine, cionistički lider Chaim Weizmann je rekao članovima Odjela za bliskoistočna pitanja američkog State Departmenta da bi Winston Churchill želio da od arapskog kralja, Ibn Sauda, načini „šefa šefova u arapskom svijetu“. Jedini uvjet ove ponude bi bio da saudijski kralj Ibn Saud bude „spreman da saraduje sa Weizmannom kako bi postigao pravo rješenje za palestinski problem“. Weizman je dalje potvrdio da se američki predsjednik Franklin Roosevelt „slagao sa ovakvim viđenjem stvari“.

Odgovor šefa ove službe, Wallacea Murraya, čovjeka koji je poznavao Bliski istok puno više od Chaima Weizmanna, je bio pun skepticizma. Murray je zamijetio da je britanski utjecaj na Sauda bio mali, te je sumnjao da bi saudijski kralj želio biti „šef šefova“. U konačnici, izrazio je sumnju da bi bilo što što cionisti smatraju „rješenjem“ Ibn Saud smatrao iole „prihvatljivim“.

Ipak, cionisti su ustrajali i ubrzo su osmislili plan prema kojem bi, u zamjenu za jevrejsku Palestinu, Ibn Saud bio postavljen za „čelnika arapske federacije u kontroli „razvojnog budžeta“ od 20 miliona britanskih funti.

U ovom trenutku Murray je počeo otvoreno da se protivi ovoj zamisli. Predvidio je da će Ibn Saud protumačiti ponudu kao mito – tron u zamjenu za predaju Palestine cionistima. Onih 10 miliona funti bi protumačio kao „zataškivanje“. Slijedom toga, imao je svaki razlog da vjeruje da će saudijski

lider ovaj čitav plan vidjeti kao ličnu uvredu. Tako da je Murray predložio da je najbolje da imamo što manje dodira sa prijedlozima Dr. Weizmanna.

Ispostavilo se da se Roosevelt nije slagao sa Murrayom i da je poslije razgovora sa Weizmannom, na početku juna 1943. odobrio da se započne sa cionističkim planom. Zašto je izignorirao Murraya? Jer se Murrayeva tačna procjena Ibn Sauda sukobila sa Rooseveltovim stereotipičnim pogledom na Arape. Ovo je otkriveno na sastanku koji je održan u junu te godine sa Weizmannom kada je predsjednik rekao da vjeruje da su „Arapi potkupljivi“. Drugim riječima, u skladu sa zajedničkim zapadnim pogledom, predsjednik je gledao na Arape kao na necivilizirani narod koji bi uradio bilo šta za dobru svotu „bakšiša“.

Shodno tome, cijela šema je u potpunosti propala, kada je u jesen 1943. godine Ibn Saud odbio da sudjeluje u takvom planu. Poslije će reći FDR-u da će Jevrejima biti data „zemlja Njemaca koji su ih tlačili“. Kada je predsjednik odgovorio da Jevreji ne žele da ostanu u Njemačkoj nakon rata, Ibn Saud je rekao da „kamp saveznika“ ima „pedeset država u njima“. Uistinu su mogli naći toliko prostora (čak je spomenuo nenaseljene prostore američkog Zapada) koji bi mogao primiti evropske jevreje koji su raseljeni. Roosevelt je napustio taj razgovor krajnje potrešen. Napokon je razumio da Arapi znaju poslovno pregovarati kada je riječ o Palestini.

Svijet se dosta promijenio od 1940-tih. Ibn Sauda je zamijenio Princ Muhammad bin Salman. Ovo se može posmatrati kao korak unazad kada je riječ o ličnom integritetu i strateškom procjenjivanju. Franklina Roosevelta je zamijenio Donald Trump.

I sada Donald Trump i njegov cionistički zet osmišljaju plan očekivajući da Palestinci vjeruju Amerikancima i njihovim izraelskim saveznicima da će od njih načiniti „razvijenu“ i prosperitetniju naciju? Pitam se šta bi Ibn Saud rekao na to?